

Dischner gaf bevel, de driehonderd snel te registreren, en toen dat geschied was, kwam zijn tweede bevel: het kamp uit! Toen nu bleek dat men naar Hooghalen moest teruglopen, werd er gegild en werd ook verzet geboden: enkele vrouwen snelden weer naar het kamp. Dischner sloeg met een rijzweep op de overblijvende menigte in en ook enkele marechaussees gingen trappen en duwen. Zo werd de stoet van jammerende, wanhopige vrouwen en huilende kinderen naar de trein gedreven. Dichtbij het station werkte een aantal Joden uit Westerbork aan een wegverbetering, onder hen ook enkele Amsterdammers die op vrijdag uit de werkkampen Westerbork binnengevoerd waren; sommigen hunner zagen daar plotseling hun vrouwen en kinderen weggevoerd worden. Zij doorbraken de afzetting, ze wilden mee – het kan Dischner slechts aangenaam zijn geweest. Zo vol werden tenslotte de wagons dat een deel van de bagage door de *Fliegende Kolonne* uit de trein gegooid werd. 'Na het vertrek', aldus de FK-man in zijn dagboek,

'was de gehele weg waarlangs de trein gestaan had, bezaaid met koffers, rugzakken, kinderwagens en andere voorwerpen. Wij waren blij (het is gemeen dit te zeggen, maar ik ben van plan om alles precies op te tekenen) toen de trein eindelijk weg was, want dat was teveel zelfs voor onze stalen zenuwen. Een gewoon transport raakt ons nauwelijks meer, dit was echter iets veel ergers.'¹

Dischners dagen waren geteld. De man had nog steeds niet begrepen dat methoden die bij de Duitse bezetter in het *Generalgouvernement* schering en inslag waren, in Nederland ontactisch geacht werden. Hij verdween, en op 12 oktober '42 nam, gelijk reeds vermeld, Gemmeker, beter: *SS-Obersturmführer* Albert Konrad Gemmeker, de teugels van Westerbork in handen – hij zou tonen dat hij bij uitstek de capaciteiten had om Schlesinger en zijn staf te mennen op een wijze die precies bij het beleid van het *Reichskommissariat* paste.

★

Gemmeker was in 1907 in Düsseldorf geboren. Twintig jaar oud, had hij zich voor de politie aangemeld. In '35 had hij een administratieve functie gekregen bij de *Gestapo* – hij was toen nog niet eens lid van de *NSDAP* of van de

¹ A.v., p. 301.